

การมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียน ขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

Teacher Participation in School Planning in Educational
Opportunity Schools under the Jurisdiction of Nakhon Si
Thammarat Primary Education Service Area Office 4

จักรี ถนิมกาญจน์*

ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครู และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครู ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครู ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครู ในโรงเรียนขยายโอกาส จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่าครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

** ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

*** กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม , การวางแผนสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the involvement of teachers in planning educational and to compare the involvement of teachers in planning educational opportunities in schools under the Office of Primary Education Area Office 4 by the position and size of the school system. From the samples are 235. Teachers in basic education schools to expand educational opportunities. Under the jurisdiction of Nakhon Si Thammarat Primary Education Office Area Office 4. The research tool use a set of questionnaires . Statistics used in data analysis were percentage standard deviation t – test and F - test.

The research result showed that

1. To participate in the planning of teacher education. Under the extended schools. Office of Elementary School District 4 in the whole world at a high level.
2. The participation in the planning of teacher education. Career opportunities in schools by performance. Teachers are responsible for the different positions. Involvement in planning educational opportunities in schools. Differences are statistically significant at the .01 level. And teachers working in schools of different sizes. Involvement in planning educational opportunities in schools. Overall, difference are statistically significant of the .01 level.

Keywords : Participation, Planning in Educational

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าตามกระแสโลกาภิวัตน์ และผลกระทบที่เกิดจากการผสมผสาน การเชื่อมต่อกัน ของ การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยเฉพาะ วงการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของคน จากวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง(พ.ศ. 2552-2559)มุ่งเน้นคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณภาพสมบูรณ์คือ เป็นคนดี เก่ง มีความสุข และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2542ได้กำหนดหลักการจัดโครงสร้างองค์กรของสถานศึกษา เพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ มีการกระจายอำนาจ จากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา การบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล และฉบับที่ 3 มาตรา 39

ระบุไว้ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้นครูในสถานศึกษาจึงมีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ โดยสถานศึกษาทุกแห่งนั้นจะต้องมีแผนใช้ในการดำเนินการต่างๆ และจากแนวของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งขั้นตอนการวางแผนไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียม 2) ขั้นตอนวางแผน 3) ขั้นตอนลงมือปฏิบัติตามแผน และ 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผลซึ่ง 4 ขั้นตอนนี้ครูทุกคนในสถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนทุกขั้นตอนจึงจะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน ตัดสินใจใน

จากการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการของการวางแผนตั้งแต่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนสร้างแผนขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนประเมินผลแผนแล้ว ว่าครูมีส่วนร่วมใน

กระบวนการเหล่านี้มีอย่างน้อยเพียงใดซึ่งคุนซ์ และ โคคอนเนล (Koontz and O'Donnell, 1972, 113) กล่าวว่าบุคลากรเหล่านี้ก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนเป็นอย่างดีในเรื่องการวางแผน (วิทยา คุวีรัตน์, 2539, 89 – 90) และไวท์ White, 2538, 21) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมคือการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การได้รับการยินยอมให้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล ตั้งแต่การตัดสินใจว่าจะทำอะไร รวบรวมข้อมูล การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลสำเร็จ จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในแนวโน้มที่ดีขึ้น

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 30 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้มีหน้าที่ ในการนำนโยบายทางการศึกษาทั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง รวมถึงรัฐบาล มาหลอมรวมกันกับความต้องการของท้องถิ่น ส่งผล

ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อันจะเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามความพึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต แต่ปัจจุบันนั้นโรงเรียนขยายโอกาสไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งให้เกิดผลต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเองก็ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาว่ามีส่วนร่วมอยู่ระดับใด โดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่ ข้อเสนอแนะของครูในการมีส่วนร่วมในการวางแผนวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจากผลการศึกษาที่ได้นั้นจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันและปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน การมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาต่างกัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะของครูในการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือกำหนดมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ตามตัวแปรตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน อันเป็นแนวทางพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนของกระบวนการวางแผน ได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานของครู

- 1) ครูผู้สอน
- 2) หัวหน้ากลุ่มสาระ
- 3) หัวหน้างานวิชาการ งบประมาณ บุคคล
บริหารทั่วไป

ขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน

- 1) ขนาดกลาง
- 2) ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมในการวางแผน
สถานศึกษาของครู คือ

- 1) ชั้นเตรียมการ
- 2) ชั้นการสร้างแผน
- 3) ชั้นการปฏิบัติตามแผน
- 4) ชั้นการประเมินผลแผน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูจำนวน 572 คน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 30 โรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 235 คนได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามานะ (Yamane , 1973 , 727) ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ(Stratified Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละขนาดของโรงเรียน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น

แบบสอบถาม ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ต์ (Likert) และการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่ถึงบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่างและนำแบบสอบถามไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างตามสถานศึกษาต่างๆด้วยตนเอง แล้วนัดหมายวันรับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 235 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 232 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.7 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าร้อยละ วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของกระบวนการวางแผนแต่ละขั้นตอน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมใน

การวางแผนสถานศึกษาด้วยการ ทดสอบค่าที และค่าเอฟ

สรุปผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมครูมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านของขั้นตอนการวางแผนมีส่วนร่วมระดับมากเช่นกัน โดยขั้นประเมินผลแผนมีส่วนร่วมต่ำกว่าขั้นอื่นๆ

เปรียบเทียบความแตกต่างระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มี

ส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลแผนครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมดำเนินงานตามกระบวนการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูตามกระบวนการวางแผนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมครูมีส่วนร่วมดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนในสถานศึกษามากซึ่งครูแต่ละคนต้องมีโครงการ หรือกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อจะดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลสวัสดิ์ใจเต็ม(2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมดำเนินงานของผู้บริหารและครูตามกระบวนการวางแผน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าครูมีส่วนร่วมตามกระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน พบว่า

ขั้นเตรียมการ ประเด็นที่ครูมีส่วนร่วมน้อยสุด คือ การร่วมเก็บข้อมูลภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นหรือความต้องการของประชาชนที่มีต่อสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในประเด็นนี้บุคลากรบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอก ซึ่งในเรื่องของข้อมูลภายนอกถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นปัจจัยนำเข้าของการวางแผน และมีผลสำคัญต่อกระบวนการวางแผน โดยทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการเก็บและแสดงความคิดเห็นเลือกข้อมูล (ประชุม รอดประเสริฐ, 2547 , 243-250) ดังนั้นจุดเน้นที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการริเริ่มตัดสินใจเลือกโครงการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการพื้นฐาน และเพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ขั้นการสร้างแผน ทุกๆ ประเด็นครูมีส่วนร่วมมาก แสดงให้เห็นว่าขั้นการสร้างแผนบุคลากรทุกฝ่ายให้ความสำคัญเพราะว่าการมีส่วนร่วมโครงการจะปรากฏเป็นเอกสารหลักฐานสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีหรือธรรมนูญ

โรงเรียน ที่ได้ระบุหัวหน้าโครงการและ
กรรมการไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นผู้ตอบ
แบบสอบถามได้เสนอแนะว่าควรใช้
กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
และสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เพื่อเป็นการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา และนอกจากนี้ได้
เสนอแนะว่าควรให้ทุกคนรับผิดชอบในการ
สร้างแผน / โครงการตามความรู้
ความสามารถ และความถนัดของบุคลากร
ในสถานศึกษา ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์
กำหนดเป้าหมายในโครงการที่รับผิดชอบที่
สามารถกำหนดเป็นกิจกรรมปฏิบัติได้
สอดคล้องกับ ประชุม รอดประเสริฐ (2535
, 318-320) ที่สรุปว่า อุปสรรคประการหนึ่ง
ในความสำเร็จประสิทธิภาพหรือความเป็นไป
ไม่ได้ของแผน คือ อุปสรรคจากปัญหา
บุคคลที่เกิดจากการขาดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
ขาดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ เป็นต้น
เช่นเดียวกับ อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 , 24-25)
ที่เสนอแนะว่า กรอบในการกำหนด
วัตถุประสงค์ควรมีความเป็นไปได้ สามารถ
ทำได้ ไม่ควรกำหนดไว้สูงเกินไป เพราะ
อาจทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความท้อถอย หรือเมื่อ

ประเมินผลมาแล้วทำให้ผู้ปฏิบัติขาด
ประสิทธิภาพ

ขั้นการปฏิบัติตามแผน พบว่า
ทุกๆ กิจกรรมครุมีส่วนร่วมนานซึ่งถือได้ว่า
ครุในสถานศึกษาให้ความร่วมมือและให้
ความสำคัญกับด้านนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้เสนอแนะว่าควรมีการนิเทศอย่าง
สม่ำเสมอเพื่อให้มีการนำแผน /โครงการที่
กำหนดไปปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งการให้
ผู้รับผิดชอบโครงการสรุปผลให้ที่ประชุม
ทราบเป็นระยะ สอดคล้องกับหลักการใน
การนำแผนไปปฏิบัติ (อนันต์ เกตุวงศ์ ,
2543 , 219-222) และโรเจอร์ และชูเมคเกอร์
(Rogers and Shoemaker , 1971 , 312 – 316)
ที่ระบุว่า การนำแผนไปปฏิบัตินั้นผู้ปฏิบัติ
จะต้องทำความเข้าใจกับส่วนต่างๆ ของแผน
ที่เกี่ยวข้องกับด้านมนุษยสัมพันธ์ โดย
จะต้องทำการชี้แจงแนะนำให้แก่ผู้ปฏิบัติตาม
แผนเข้าใจถึงแผนทั้งหมด โดยเฉพาะการ
กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานให้เสร็จตาม
เวลาที่ระบุไว้ในแผน ให้มีการรายงานและ
ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ อีกทั้ง
ผู้บังคับบัญชามีการชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชา
ทราบถึงความรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุม
งานว่าจะมีการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้มีการ

ปฏิบัติตามแผนอย่างแท้จริง

ขั้นการประเมินผลแผน ในขั้นตอนนี้พบว่าในภาพรวมครูมีส่วนร่วมมาก แต่น้อยสุดของขั้นตอนการวางแผน แสดงว่าเมื่อมีการดำเนินงานก็ถือว่าเสร็จสิ้นแล้ว และมีอยู่ 2 ประเด็นที่ครูมีส่วนร่วมน้อยสุดคือ ร่วมในการให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับผิดชอบแผน / โครงการในระหว่างที่มีการประเมิน และร่วมในการนำเสนอข้อมูลที่ประเมินได้มาจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ เพื่อให้มีข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนงาน / โครงการครั้งต่อไป และให้แผน / โครงการบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม ดังนี้ ให้นำบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินผล ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการประเมินทุกขั้นตอน รายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบทุกครั้ง ผลการประเมินควรจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์และเป็นหลักฐานข้อมูลอ้างอิงในการปรับปรุงแก้ไขในปีต่อไป สอดคล้องกับ อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 , 36) ที่ได้สรุปขั้นตอนการประเมินผลไว้ขั้นตอนหนึ่งว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลดิบที่ได้จาก

การประเมินเป็นสารสนเทศที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์ตามต้องการ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ คือครูที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ และเป็นหัวหน้างานวิชาการ หรืองบประมาณ หรือบุคคล หรือบริหารทั่วไปโดยรวมของการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยครูที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ หรืองบประมาณ หรือบุคคล หรือบริหารทั่วไปจะมีส่วนร่วมในการวางแผนในสถานศึกษามากกว่าครูที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน และหัวหน้ากลุ่มสาระ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ หรืองบประมาณ หรือบุคคล หรือบริหารทั่วไปรับผิดชอบเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนการสอนน้อยกว่าครูที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน และหัวหน้ากลุ่มสาระจึงมีโอกาสเข้าร่วมในการวางแผนมากกว่า ซึ่งผล

การศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ
วรลักษณ์ นุ่นรักษา (2550) ศึกษาเรื่องการ
มีส่วนร่วมดำเนินงานของผู้บริหารและครู
ตามกระบวนการวางแผนใน โรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
อำเภอคอนสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า
ครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้างานกับครูที่มี
ตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน มีส่วนร่วม
ดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนใน
โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้า
งาน จะ มี ส่วน ร่วม ดำ เนิน งาน ตาม
กระบวนการวางแผนมากกว่าครูที่มีตำแหน่ง
หน้าที่เป็นครูผู้สอน และ ผลการเปรียบเทียบ
การมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษา
ของครูใน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4 จำแนกตามขนาด
ของโรงเรียนพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานใน
โรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการ
วางแผนสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่
ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีส่วนร่วม
ดำเนินงานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานใน
โรงเรียนขนาดใหญ่ น่าจะมาจากการที่
โรงเรียนขนาดกลางมีครูน้อยแต่ภาระงาน

เท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ครูจึงต้องเข้าไป
ร่วมรับผิดชอบงานมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ พูลสวัสดิ์ ใจเต็ม (2545) ศึกษาเรื่องการ
มีส่วนร่วมดำเนินงานของผู้บริหารและครู
ตามกระบวนการวางแผนใน โรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา
อำเภอคอนสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า
ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน
มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน โดย
ภาพรวมในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่าง
กัน แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ ระดับ .01 ในขั้นการประเมินผล
แผน โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาด
ใหญ่มีส่วนร่วมดำเนินงานน้อยกว่าครูที่
ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางและเล็กครู
ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีส่วน
ร่วมในการวางแผนสถานศึกษามากกว่าครูที่
ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ น่าจะเป็น
สาเหตุมาจากครูที่มีจำนวนน้อย แต่ขอบเขต
งานและภารกิจหลักของสถานศึกษาขนาด
กลางก็ไม่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่
ครูแต่ละคนจึงต้องมีปฏิสัมพันธ์มีส่วนร่วม
และไม่สามารถที่จะเลี่ยงพ้นในเรื่องของการ
เข้ามารับผิดชอบแผน / โครงการต่างๆ ของ
สถานศึกษา

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะสำหรับการนำ

ผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรกระตุ้นให้ครูหรือบุคลากรของสถานศึกษาเพิ่มความสนใจหมั่นสังเกตสภาพความเป็นไปของชุมชน รู้จักเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ และทำตลอดเวลา มิใช่เฉพาะในเวลาที่ต้องมาวางแผนในต้นปีการศึกษา เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์และมองไปถึงความต้องการของชุมชนในอนาคต เพราะการวางแผนนั้นเป็นกิจกรรมที่ทำในปัจจุบันแต่มุ่งไปสู่อนาคตที่ดีกว่า การทำเช่นนี้จะทำให้ครูตระหนักว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษาเพื่อสร้างสรรค์อนาคตของสังคม

2. การประเมินผลดูเหมือนจะเป็นจุดอ่อนที่สุดของการบริหารงาน เพราะผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบแผน / โครงการมีความโน้มเอียงที่จะรับฟังผลสัมฤทธิ์มากกว่าจุดบกพร่องจึงเป็นเหตุให้ไม่อยากทำการประเมินอย่างจริงจัง เมื่อทำการประเมินแล้ว

ก็ไม่มีใครอยากจะทำเพราะถือว่าแผน / โครงการผ่านไปแล้ว ดังนั้นข้อเสนอแนะเพื่อในการประเมินจึงควรใช้ Appreciative Assessment คือ ประเมินเพื่อหาสิ่งที่ดีที่สุด สิ่งที่ดี และสิ่งที่สามารถทำได้ดีกว่า ซึ่งต่างจากการประเมินแบบดั้งเดิมที่มองหาจุดบกพร่อง (Negatively Oriented Assessment) เพื่อมาทำการแก้ไขปรับปรุง การประเมินเช่นนั้นทำให้ผู้ทำงานถูกบั่นทอนกำลังใจ แต่ถ้าหันมาใช้ Appreciative Assessment (Positively Oriented Assessment) ซึ่งพยายามค้นหาสิ่งที่ดีๆ พร้อมกับข้อเสนอที่ดีเพื่อทำให้แผน / โครงการดีขึ้น และ นำเสนอข้อมูลที่ประเมินได้มาจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ ควรจะต้องปรับปรุงรูปแบบของการนำเสนอโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมการนำเสนอในรูปแบบเอกสาร เพราะน่าสนใจและใช้เวลาน้อยกว่า

ขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรที่จะศึกษากลุ่มประชากรทุกเขตพื้นที่ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ทัศนะที่กว้างขึ้นและสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการมีส่วนร่วมใน

การวางแผนสถานศึกษาของครูเพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาเรื่องเดิมเพิ่มเติม โดยใช้ตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน และเพศ เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งหน้าที่

เป็นตัวแปรควบคุม ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นตัวแปรตาม ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อสรุปถึงแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมดำเนินงานของครูตามกระบวนการวางแผนได้ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

ประชุม รอดประเสริฐ. (2535). **นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

พลสวัสดิ์ ใจเต็ม. (2545). **การมีส่วนร่วมดำเนินงานของผู้บริหารและครูตามกระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ของมหาวิทาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วิทยา คูวิรัตน์. (2539). **การพัฒนากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู**. วิทยานิพนธ์ (ค.ค.) สาขาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรลักษณ์ นุ่นรักษา. (2550). **การมีส่วนร่วมดำเนินงานของผู้บริหารและครูตามกระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ของมหาวิทาลัยสงขลานครินทร์. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี.

Koontz, H. O. Donnell, C. & Wehrich, H. (1972). **Essentials of management**.

New York McGraw - Hill.

Likert, R. (1967). **The human organization Its management and valuey**.

New York McGraw - Hill.

Roger, Everett, M. and Shoemaker, F. (1971). **Communication and Innovation**

A Cross Cultural Approach. New York The Free Press.

White, A. K. (1994). **Participatory Communication Working for Change and**

Development. New Delphi Sage Publication.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Tokyo: Harper International.

